

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain muuttamisesta

Kunnanhallitus 16.02.2026 § 18
39/00.01.03/2026

Valmistelija

Kunnanjohtaja Arto Ylönen
Hallinnon asiantuntija Julia Hyrkkänen

Valtiovarainministeriö on lähettänyt kuntaan 3.2.2026 lausuntopyynnön luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain muuttamisesta. Esityksessä selkiytettäisiin valtiovarainministeriön toimivaltaa ja roolia kuntien toiminnan ja talouden varautumisen yleisessä ohjauksessa ja seurannassa. Lisäksi lakiin tehtäisiin eräitä muita muutoksia.

Valtiovarainministeriön tehtävistä säädetään kuntalain 10 §:ssä, jonka mukaan valtiovarainministeriö seuraa yleisesti kuntien toimintaa ja taloutta. Säännöksen voidaan tulkita jo nykyisin antavan ministeriölle toimivallan seurata kuntien varautumista osana kuntien toiminnan ja talouden yleistä seurantaa. Sen sijaan kuntalaissa tai muualla lainsäädännössä ei ole säännöstä, joka antaisi valtiovarainministeriölle selkeästi toimivallan yleisesti ohjata kuntien toiminnan ja talouden varautumista. Tilanteen selkiyttämiseksi lakiin lisättäisiin säännös, josta ministeriön ohjaustoimivalta kävisi nimenomaisesti ilmi.

Kuntalaissa on lisäksi havaittu tarve täsmentää vaikuttamistoimielinten oikeutta tehdä kuntalain mukaisia aloitteita. Nuorisovaltuuston aloiteoikeuden tarkentaminen edistäisi osaltaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmakirjauksen tavoitetta, jonka mukaan hallitus edistää nuorten osallisuutta ja alueellista yhdenvertaisuutta muun muassa vahvistamalla nuorisovaltuustojen asemaa kunnissa ja hyvinvointialueilla. Vanhusneuvostoa koskevaa sääntelyä tulisi muuttaa myös siten, että vaikuttamistoimielimestä voitaisiin käyttää vanhusneuvoston sijasta sellaista nimitystä, joka kuvaisi paremmin sen edustamaa paikallista väestöryhmää.

Nykyinen kuntalaki ei edellytä, että konserniohjeessa tulisi olla määräykset kunnan tytäryhteisöjen varautumisesta. Tytäryhteisöjen varautumista olisi kuitenkin perusteltua vahvistaa konserniohjeen kautta. Tämän vuoksi lakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan konserniohjeessa tulisi antaa tytäryhteisöjen varautumista koskevat tarpeelliset määräykset. Lisäksi lakia on tarve täsmentää kirjanpitolain soveltamisen ja kunnan toimintakertomuksessa annettavien tietojen osalta.

Esityksellä parannettaisiin valtiovarainministeriön edellytyksiä ohjata yleisesti kuntien toiminnan ja talouden varautumista. Ohjauksella pyritäisiin lisäämään kuntien varautumisen tasoa ja sen yhtenäisyyttä, ja siten parantamaan kuntien edellytyksiä selvittää tehtävistään normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Lisäksi esityksellä tehostettaisiin kuntien riskien hallintaa ja kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöiden varautumista, edistettäisiin taloudellisen vastuullisuuden tiedostamista ja raportointia osana toimintakertomusta sekä parannettaisiin kuntien talouden vertailukelpoisuutta. Esityksellä myös vahvistettaisiin kunnan vaikuttamistoimielinten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä mahdollistettaisiin vanhusneuvoston nimeäminen nykyistä joustavammin.

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 31.3.2026 ensisijaisesti osoitteessa lausuntopalvelu.fi.

Esittelijä	Kunnanjohtaja Arto Ylönen
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää antaa luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain muuttamisesta seuraavan lausunnon: Lemin kunnanhallitus kannattaa luonnoksen mukaisia esityksiä kuntalain muuttamiseksi. Nykyinen maailmantilanne huomioiden lisäys kuntalain 10 §:ään ja sen 1 momenttiin on täysin perusteltu. Lisäys selventää valtiovarainministeriön roolia kuntien varautumisen yleisessä ohjauksessa. Vanhus- ja vammaisneuvostojen sekä nuorisovaltuuston osalta esitetyt lisäykset ovat myös perusteltuja. Merkittävin muutos kuntien kannalta voi olla se, että kunnan tytäryhteisöjen toiminta ja konserniohje (47 §) kohtaan lisätään uutena vaatimuksena se, että konserniohjeessa annetaan tarpeelliset määräykset kunnan tytäryhteisöjen valmiussuunnittelusta, varautumisesta ja näiden yhteensovittamisesta kuntakonsernissa. Monissa kunnissa ja kaupungeissa niiden tytäryhteisöjen valmius- ja varautumissuunnittelu on yleisesti hyvällä tasolla, mutta tällä lisäyksellä varmistetaan, että kaikissa kunnissa konserniyhtiöt liitetään mukaan kunnan varautumisen kokonaisuuteen. Kunnanhallitus toteaa, että tämä esitetty muutos konserniohjeen vaatimuksiin on erityisen kannatettava ja hyvin perusteltu.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.